

L L E V A N T

DECENARI CATOLIC MALLORQUI

Any XIV Núm. 510
ARTA 10 d'Octubre de 1930

DEU I PATRIA

PREUS
Aità i comarca, un any 4 ptes.
A fora id 6 »
Extranger id 10 «

DATOS PARA LA HISTORIA DE ARTA

RECONSTRUCCIÓ DE LA FORTALESA DE SANT SALVADOR (ALMUDAYNA D'ARTÀ)

SEGLE XVI

LXXXVI

Que s'entregue a Miquel Pelagri
los diners de la talla feta
(1563)

Lo lochtinent General

Balle y jurats de la vila de arta. Perquant lo tall fet y assenyalat per la fortelesa de aqui segons la determinacio del consell ha de entrar en mans y poder de miquel palagri notari y aqueixa sia no tra voluntat y intencio y fins asi lo dit tall no li sia stat donat per lo que hauem manades les presens ab tenor de les quals (vos diem) y manam en pena etc. que vistes etc. sens ni dilacio alguna doneu e liureu donar e liurar fassats a dit miquel palegri notari los dines proceents de dit tall per dit effecte assenyalat y effermat per tal que los mestres los quals han de fer dita obre puxan posar mans enaquella, mes vos manam ables presents a dit miquel palegri que copria en son poder los dits dines de dit tall y de aquells fasse segons lo orde ab dita determinacio de consell donat etc. per res etc. certificant nos al peu de les presents etc. dat en Mallorques a vij de setembre MDlxij.—Don Guiem de Rocafull, vt. Xammar Regens.

ARCH. HIST. DE MALLORCA—*Lib. de Lletres Comunes* de 1563 64, n.º 336, fol 63, v.º

LXXXVII

Taxes d'Artà y Capdepera
(1563)

Que sien obligats a salifer lo que seran taxats no solament los habitants d'Artà si també los de Capdepera, encara que vulguen eximirse aquests.

Lo lochtinent General.

Magnífich capita baile y jurats de la vila de arta per los serueis de sa magestat be vilitat y bona custodia de aqueixa vila y terme y particulars de aquella conue molt que la fortelesa de Sant Saluador ab tota la diligensia possible sie auentada y acabada per ço vos diem encarragam y manam que tingau sment diligencia en la dita obra sagons ja ab altres fonch manades mes vos manam que no sols los particulars y habitants de aqueixa vila pero en mes los altres habitants de dita vila y assenyalamment los del cap de la pedra sien tenguts y obligats a pagar lo que a cade hu de ells toca del tall per dit effecte fet y aximatex en aportar e fer aportar los petreix a la dita obre necessaris ço es segons tots los altres particulars habitants de dita vila y terme son obligats compellint aquells com dit es no sols en pagar pero encare en fer tot lo demes que sian tinguts no obstant que per part lur se pretenga no esser obligats en contribuir en dita fortelesa de Sant Saluador per quant ells en lur trast altre fortelesa com attes que los predits son de vn matex terme y parrochia y lo tall fet per lo consell sia vniuersal y per conseguent nos puxen en manera alguna eximir ni scusar y aquesta es nostra voluntat e intencio. Dat en Mallorques a xvj de setembre MDlxij postdata que si tindran rahons en

contrari que vinguts deuant nos pero entretant sien exeqtades les presents. Dat, vt supra. Don Guiem de Rocafull.—Vt. xammar Regens.

ARCH. HIST. DE MALLORCA—*Lib. de Lletres Comunes* de 1563 64, n.º 336, fol. 66 v.º

LXXXVIII

Rebudes per en Miquel Pelegri, notari, del Clavari Miquel Orpi

(1563-64)

yo miquel pelegri notr. depositari per lo ill. Señor visrey per rebre la moneda ques procehira de la talla taxada per fer la fortelesa de Sant Saluador he rebut en partidas fins lo die present de vos honorable en miquel orpi cluari de la vila de arta vuit liuras procehidas de dita talla fet al primer de agost MDlxij

viiij ll.

mes he rebut yo dit miquel pelegri notr. en dit nom de vos dit honorable en miquel orpi cluari leuador de dita talla sis liuras per dita raho fet a xxij de agost any MDlxij

vi ll.

mes he rebut yo dit miquel pelegri notr. en dit nom de vos dit honorable en miquel orpi cluari y leuador de dita talla trenta sis liuras dic xxxvj ll. per dita raho fet a xiiij de setembre any MDlxij an la qual partida son compresas xiiij ll. que per mi haueu donadas a miquel socies calsi-

xxxvj ll.

ner
mes he rebut yo dit miquel pelegri notr. en

dit nom de vos dit honorable en miquel orpi clauari y leuador de dita talla sis liuras dic vj ll. per la raho demunt dita compres j ll. xiiij s. vos he pres en compte per gabriel messanet fet a vj de octubre any MDLxiiij .

vj ll.

mes he rebut yo dit miquel pelegri nott. en dit nom de vos dit miquel orpi sis liuras de una part y de part altre he rebut deu liuras y tres sous li son per la raho demunt dita fet a xx de setembre any MDLxiiij . . .

xvj ll. iij s.

mes he rebut yo dit miquel pelegri nott. en dit nom de vos dit honorable en miquel orpi en pertidas cent setanta tres liures y dos diners ço es a xx de mars proppassat iij ll. de qts y viij ll. hauieu pagat per mi a mathia gili mes a xxiiij de abril iij ll. de comptants. mes a xj de juny vij ll. xiiij s. de qts. y iij ll. vij s que haueu pagat a francesch caselles. mes lo die present ij ll. x s. que haueu donadas a mestre Joan stelrich. mes cent liuras haueu donadas a mestre Joan crespí. mes vint sous haueu pagat a sabastia orpi. mes xiiij haueu pagat a cristophol mora. mes viij ll. ij haueu pagat a sabastia ribot que tot pren suma de ditas cent setanta tres liuras y dos diners e son per la dita raho fet a xiiij de juny any MDLxiiij . . .

Clxxiii ll. ij d.

Clxxxviiij ll. iij s. ij

mes he rebut yo dit miquel pelegri nott. en dit nom de vos dit honorable en miquel orpi de comptants deuyt liuras per dita raho fet a xiiij de juny any Mil Dlxiiij . . .

xviiij ll.

mes dit die he rebut yo dit miquel pelegri not en dit nom de vos dit honorable en miquel orpi leuador sobradit de comptants duas liuras dic . . . ij ll.

ARCH. MUNICIPAL DE ARTA—*Lib de Clavaria* de 1562 63, n.º 28, sens foliar.

J. RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA
(Seguirà)

SABEU CATECISME?

Per descomptat, amables lectors, que no és a vosaltres a qui s'ordena la pregunta. Porto l'interrogant una mica més enllà.

Me dirigesc, per exemple, al gros percentatge de senyores de ciutat i de vila, les quals, dient se piadoses, acompanyen i estimulen llurs filles a les pràctiques de devoció i a l'amor a les coses de Déu i del Temple.. sense oblidar però la servitud al món. Sabeu Catecisme?

¿Sabeu la ciència cristiana d'educar els fills, teixit de sagrades i ineludibles obligacions de tutela, regència i guiatge del tresor que Déu ha posat en les vostres mans? Sabeu tot l'abast de la vostra responsabilitat?

La coneixença i el coneure d'aquestes obligacions comporta una «docilitat absoluta» a la doctrina del Cel, la qual obliga a treure les ànimes—majorment la dels fills—del culte a la pagania que avui envileix els nostres costums i deshonora el nostre caràcter.

Quan se sap de debò el Catecisme i s'han fet pròpia substància espiritual de la nostra vida les seves lliçons perfectíssimes, es limita baronívolment per a privar l'exhibició de fills i filles en espectacles lleugers de moral, cinemes, balls, platges, etc., on, sota totes les apariències del luxe i del bon to, domina la passió insassiable de la concupiscència.

Quan se sap verament el Catecisme no tenen lloc aquests incomprendibles aiguabarreig de la pietat matinerà en els temples i d'inmodèstia a la tarda o al vespre en llocs no mancats de perill.

Quan es porta la llum de Déu,—que és la seva llei,—en l'ànima, no és possible tenir el nom catalogat en els registres d'una associació piadosa, i al mateix temps, vulnerar l'obediència que devem al Papa, als Bisbes, i, més que a ningú més, a Déu, entossudint-se en la pràctica de modes que rebaiixen la dignitat moral de les dones, de les donzelles, de les nines, i que desnaturalitzen el caràcter cristià del poble.

També quan se sap Catecisme, no es fa culte a la despreocupació ni a la frivolitat en cap de les seves formes pobríssimes i abjectes. La despreocupació es deixa, com és de llei, pels éssers inferiors o pels pobres tarats d'anormalitat. La frivolitat, com deia un bon amic observador i talentós, cal deixar-la pels seus exclusius personatges: els simis.

En aquell que sap Catecisme hi ha de senyorejar (en la vida i en les obres) el bon seny, la recta raó, el caràcter definidament cristià, l'acceptació de les privacions directes de la sensualitat, la norma austera i la fermesa típica.

Hem de guiar-nos sempre pel judici de l'Església. Fidèlíssima aquesta al seu esperit immortal (que és el propi esperit de Déu), és el depòsit indiscutible del seny, de la raó i de la bonesa. Reptam qualsevol contradictor de la nostra afirmació absoluta.

La seva ensenyança és santa i segura.

Els seus preceptes són sants.

Les seves admonicions, santes.

I Ella santifica i clarifica l'esperit dels que l'obeeixen, dels que l'estimen dels qui s'enmirallen en Ella per l'esplendor i l'èxit de les seves accions.

Cal, doncs, «tornar humilment» al Catecisme. Es tracta, però d'un «retorn» a base de docilitat.

Mn. LLUÍS C. PLA

De El Matí.

TESTIMONIS D'AMISTAT

ADEU, MON AMIC...

A n'En Martí Gili Sancho,
amic de la infantesa, en la
seua anada a Amèrica.

¡Adeu, Martí! Que tengues un viatge feliç, sens cap de-nou; i que quant trepitgis la terra argentina, entre l'emoció de l'abraç de germanor dels teus, que lluiten temps ha en aquell país que n'es estranyable per a tots els fills d'Espanya, giris ta mirada i posant-la al horitzó boirós, cap a lo que deixes darrera, recordis un moment, amb el cor emocionat per la fresca anyorança, la teua llar, tot allò que n'es tant teu, i abans de llançar-te a l'activitat febrosa de la vida de lluita per millorar lo teu estat, deixis caure dels teus ulls entelats una llàgrima: una perla de l'ànima per aquella dona santa que queda ayorant-te i esperant amb inquietut el teu retorn: per a ta mare, l'amor més gran que tens a la terra.

Com aquells fills del camp, herdis silenciosos del treball anònim, que al mirar-se en los seus pares, doblegats

per el treball; quant miren a l'horitzó reduït en qu'han de viure sempre, senten l'impuls redentor de deixar aquella pobresa d'ambient, i rompent els llaços de misèria parteixen cap a llurs terres a la recerca d'un benestar que no han pogut trobar a casa, així has fet tú; cançat del viure monóton del poble natiu, vas a cercar un viure millor baix lo cel argentí, en èxode de emigrant. Estaves ja cançat de tanta quietut; no te sabies resignar a que la teua vida passàs calmosa com les aigües d'un llac; no hi trobaves objecte en lo teu ofici humil de menestral, i mentres deixaves correr la plana per damunt la fusta que pulies. L'imaginació acariciava el daurat pensament llunyà, i senties un desitg fort de rompre el cercol que te tenia estret. Tenies un jornal segur, no te mancava una llar ahont sempre hi trobaves calor, afectes, amorosia i sollicituts. Però l'ideal t'empenyia, i no hi veyes ja encant en la terra que fou ton breçol.

Ho has alcançat. Has conseguit sortir del so i, deixant la pau de convent del recó que'ns vegué neixer, has partit. ¿Cap aon? Cap allà on hi tens calor i companya, per fugir de la incertesa ferent que'ns dona el caminar per un carrerany on no hi trobarem una ma amiga que'ns aixequi si queim.

Allà hi trobaràs prosperitat, ben segur. Allà sentiràs amb més relleu el plaer de viure i podràs arreplegar una fortuneta amb que fer front a la vellesa i vestir de benestar els anys darrens de la vida dels teus pares, als quals—com tots—tant deus.

Jo així ho desitg, Martí, i amb el cor te parl: no oblidis ja mai als qui te donaren la vida i tants de insomnis han sofert per tú. I perque mai porem resquitar el deute que tenim amb els pares, fe per ells quant puguis, amb l'afany de que mai podràs fer abastament. Devertit, goça de la jovintut, aixeca una nova llar si trobes calor; però que en tots els teus recorts, al través de tots els camins, hi vegis sempre la figura lluminosa dels teus pares. I torna, torna a la llar, encara que no més sigui a morir hi. Torna al poble que fou ton breç, encare que hagin passat molts anys, per descansar infinitament baix la terra que te vegué neixer; per recordar amb émoció lo que rodetjà la teua infantesa

Jo esper porer-te donar un abraç abans de que mos ulls se cloguin per a sempre. Quant la neuada dels anys hagi blanquejat els nostres cabells, i les arrugues hagin solcat el nostre front, i la terra ens estiri avara, jo esper tornar-te a veure, i que, plegats, recordem els dies—tan llunyans—de quant anavem a l'escola. Però si així no pogués esser, si el Destí ens tengués prohibida aquesta ditxa, i emprenguessis el darrer viatge sens porer abraçar-nos, que aquestes retxes te duguin

la meua amistat coral, i te duguin també aqueix abraç que tal volta no te pore donar, perque la terra està creuada de camins i no es segur el trobar se quant no caminam per el mateix...

¡Adeu!

Pere Esteva Sancho.

Ciudadella, Setembre 1930

EL PROBLEMA DE LES AIGÜES

CARTA OBERTA

Sr. D. Lorenzo Garcias

Mi querido amigo: Obligado por las varias alusiones (la última de ellas en correspondencia de Artá publicada estos días en Palma) de que ha sido objeto la labor del último Ayuntamiento, en el asunto del abastecimiento de aguas potables; me dirijo a tí en súplica de que admitas unos artículos sobre este problema, en el periódico de tu dirección.

Estos artículos serian principalmente un extracto de las opiniones y dictámenes emitidos por los técnicos a quienes se ha consultado el asunto.

Como estos documentos obran seguramente en las oficinas municipales o en poder del Sr. Ingeniero que ha redactado el proyecto, me he dirigido hoy a nuestro dignísimo Sr. Alcalde en súplica de que me autorize para examinar y extraer aquellos documentos; El Alcalde con una deferencia que le enaltece, me ha autorizado para ello.

Me falta solamente que te atrevas a imponer a los lectores de LLEVANT la penitencia—no ya de leerme, porque esto es cosa que cada cual resolverá—sinó de restarles sitio para otros escritos seguramente de mayor amenidad.

Para evitar torcidas interpretaciones, te adelanto que no pienso ocuparme de la compra de *S'Hort de's Brill*, pues juzgo que este asunto está completamente fuera de mi órbita.

En espera de tu contestación, te saluda tu affmo. S. S.

P. Morell Oleza

Artá - 9 - 10 - 930.

Sr. D. P. Morell Oleza

Distingit amic: Frissava de que al-gú es decidís a donar publicitat a questió tan interessant i tan complicada com és la del proveïment d'aigua abundant a la nostra vila. A mi, francament, no me llevia, i apesar de considerar necessari l'interessar el poble en els afers municipals, sobretot en les qüestions transcendents, les meves ocupacions no me permetien estudiar aquesta, per tractarla amb la serietat que demana.

Així és que, he tengut una sorpresa agradable al rebre la teua carta, la qual, per comensar a interessar al nostre poble, avui mateix don a la publicitat i no sols publicaré gustosíssim els articles que m'anuncies, sinó que, és el meu desig, i crec que el desig dels qui se preocupen dels problemes municipals, veure la intervenció d'altres persones, per totes les quals, així com per tu, queden obertes les columnes de LLEVANT.

Desitjant que el teu treball sigui profitós per la nostra vila, queda a les teves ordes affm. s.

Ll. Garcies Font

DE SON SERVERA

Dia 23 de setembre tengué lloc la Visita Pastoral del nostre Prelat que va resultar al mateix temps una manifestació del apreç i veneració del feligresos d'aquesta vila al seu bondados pare i pastor. El carrer d'entrada estava elegantment adornat de pins i murtra fins a l'Església, punt senyalat per esperar al Sr. Bisbe

En mig dels sons de la música dirigida per D. Juan Llitesas i els aplaudiments de la gernació congregada, les Autoritats reberen al Arquebisbe Bisbe Dr. Miralles, el qual baix palio se dirigí al altar major mentres un nutrit chor cantava l'Antifona Sacerdos. Acte seguit, ajudat pel Capellà d'honor i Segretari de Visita Mn. Payroló, el Sr. Bisbe vestí els sagrats ornamentals i desdrés de fer una plàtica, comensà a administrar el Sagrament de la Confirmació. Foren padrins: el Batlle D. Miquel Nebot, el Jutge municipal D. Juan Llull Sureda i el cabo de somatents D. Rafel Juan Galmés i padri-nes, Da. Juana Roca de Ca S'Hereu, Da. Pepa Villalonga de Son Corp i Da. Maria Riera. Varen ésser confirmats 310 infants, entre nins i nines. Cantats els Responsos de rúbrica, feu la revisió dels llibres parroquials i acte seguit anaren a la Rectoria on tengué lloc un esplèndid refresc.

Sa Excelència tengué desig de visitar el Convent de les monges, Església nova en construcció i Sindicat Catòlic, éssent acompanyat per les Autoritats i gran nombre de persones.

A l'entrada de la Rectoria, el Prelat se despedí de totes aquelles persones que l'havien honrat amb la seva assistència, donant-los a besar l'anell.

A la una se serví en la rectoria un esplèndid dinar.

A les tres, com estava anunciat, Autoritat i Clero es despediren del Sr. Bisbe, pujant al auto acompanyat del nostre Rector, seguint cap a Sant Llorens on tenia que continuar la visita.

Corresponsal.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Proveu le, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen LUNCHS amb
prontitut i perfecció

GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 31.- ARTA

JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i segu redat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Marina 38.
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Tenen servici combinat amb el Ferrocarril

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts.

Carré A. Blanes, n.º 41. } ARTA.

Disponible

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas mas grande del continente.
(MARCA ALEMANA)

Depositario exclusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

- DE -

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero
Artículos y novedades para vestir de todas clases

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA, GUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADORES; ANELLES, PLANS I CONSULTES.

CONSELL - MALLORCA

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
-- VICEVERSA DE --

ANTONI GILI (a) Comuna

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA DE PREUS
ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIO:

Palma -- Banch de S'oli, 24

Artá--Can Comuna Centro

Panaderia Moderna

DE

JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pá, panets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I ECONOMIA

Carré del Sol, 2.

Artá

Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA
"LAS PALMERAS"
PLASSA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)
NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i económic—
Menú exquisit i abundant—Ha
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS
i tota classe de pastes alimentícies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

¿ Voleu tenir de franc un objecte qualsevol per molt que valgui ?...

FEIS LES COMPRES EN EL

COLMADO I GRAN BASSAR
L'ESPERANÇA